

İnkişaf etmiş ölkələrin asudə vaxt fəaliyyəti sahəsində əldə etdikləri təcrübənin öyrənilməsi və tətbiqində dövlətlərarası beynəlxalq qurumların fəaliyyəti tədqirəlayıqdır. Avropa Şurası yanında Mədəniyyət üzrə informasiya və tədqiqat mərkəzləri birliyinin qitədə mədəni iş və asudə vaxt fəaliyyətinin təşkili sahəsində yaratdığı məlumat bazasının işi əvəzədlməzdir.

Birlik hər bir Avropa dövlətində mədəniyyət, elm, təhsil, maarif, idman, ictimai təşkilat və müəssisələrində əhalinin ictimai-mədəni həyatın müxtəlif sahələrində iştirakı haqqında topladığı sosioloji məlumatları ümumiləşdirir, sahənin inkişafı haqqında proqnozlar işləyib hazırlayır, onları üzv dövlətlərin ixtiyarına verir, dövlətlər arasında informasiya və təcrübə mübadiləsini təşkil edir, bu məqsədlə kulturologiya forumları, konfransları keçirir. BMT-nin təhsil, elm və mədəniyyət sahələri istiqamətlərini həyata keçirən YUNESKO kimi beynəlxalq təşkilatı xüsusi qeyd etmək lazımdır. Təşkilat xalqlar arasında ünsiyyət, informasiya mübadiləsi, incəsənət, elm, mədəniyyət və turizm sahələrində gördüyü işlər, işləyib hazırladığı proqnozlar, beynəlxalq və regional layihələr sayəsində bütün dünyada nüfuz qazandı.

YUNESKO diqqətini ilk növbədə gənclərə yönəltdir. 1946-cı ildən başlayaraq təşkilat gənclərə dair mədəni siyasət müəyyən edən beynəlxalq layihələrin işlənilib hazırlanması ilə məşğul olur.

Beynəlxalq və regional proqramlar

1985-ci ildə YUNESKO gənclər problemləri üçün Ümumdünya konqresi, "gənclər, təhsil, əmək" mövzusunda "dəyirmi masa" keçirmişdi. Gənclərin problemlərinin həllində Ümumdünya Uşaq fondu və başqa nüfuzlu təşkilatlar yaxından iştirak edir.

Gənclər üçün mədəni iş və asudə vaxt fəaliyyətinin təşkili siyasəti cəmiyyətin, müxtəlif ictimai qrupların bəşəriyyətin gələcəyi olan, əhalinin özünəməxsus böyük demoqrafik hissəsini təşkil edən gənclərə olan münasibətini əks etdirir.

Bu münasibətlər dairəsi gənclərin ictimai statusunu, habelə onların iqtisadi, hüquqi vəziyyətini, həyat tərzi və keyfiyyətini müəyyən edir, gənclərin təhsil, əmək və sahibkarlıq, mədəni asudə vaxt və sosial müdafiə sahələrində maraq və tələbatını təmin etmək üçün müəyyən tədbirlər həyata keçirir.

Gənclərin müstəqil inkişafına yönəlmiş qanunverici aktların, dövlət və bölgə proqramlarının qəbul edilməsi, proqram, layihə və tədbirlərin maliyyələşdirilməsi, dövlət orqanları, ictimai

mai təşkilat və özəl fondların bu sahədə fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi, müxtəlif ictimai qruplardan olan gənclərin rekreasiya və asudə vaxt fəaliyyəti sahəsində bərabər imkanlar yaradılması gənclər üçün mədəni asudə vaxt fəaliyyətinin təşkili siyasətinin

başlıca vəzifələridir. Lakin bu gün mədəni asudə vaxt sahəsi üçün hər hansı siyasi istiqaməti müəyyən etmək, maraqlı və çoxşaxəli proqramlar işləyib hazırlamaq kifayət deyil. Bu həcmli işləri həyata keçirən mütəxəssislər hazırlamaq zərurətini inkişaf etmiş və inkişafda olan ölkələr çox erkən dərk etməşdilər. ABŞ və Avropa ölkələrində belə mütəxəssislərin hazırlanması üçün uyğun təhsil sistemi yaradılmış, bu fəaliyyət növünün xüsusiyyətləri, forma və üsulları, təşkili və maliyyələşdirilməsi qaydaları müəyyənləşdirilmiş, uyğun tədris proqramlarını realizə edən, kadrlar probleminin həllində mühüm rol oynayan təhsil ocaqları meydana gəlmişdir.

1968-ci ildə Vaşinqtonda "Asudə vaxt fəaliyyəti üzrə peşəkar kadrların hazırlanması" mövzusunda konfrans keçirilmişdi. Konfrans tədris müəssisələrinə qəbul qaydalarını, tədris planlarının məzmununu, əməli təcrübə formalarını nəzərdən keçirərək tövsiyələrini işləyib hazırladı.

1964-cü ildə Avstraliyada asudə vaxt təşkili sahəsində diplom verən ilk kurslar fəaliyyətə başladı.

Britaniya universitetlərində, digər ixtisaslaşdırılmış tədris müəssisələrində asudə vaxt fəaliyyəti müxtəssisləri hazırlayan peşəkar kurslar şəbəkəsi fəaliyyət göstərir. Fransada mədəni iş və asudə vaxtın təşkili müxtəssislərinin hazırlığı sahəsinə Mədəniyyət Nazirliyinin tədqiqat və inkişaf perspektivləri Departamenti rəhbərlik edir. Fransada kadrların hazırlanması 4 istiqamətdə həyata keçirilir:

- mədəniyyət sahəsi (kitabxanalar, muzeylər, asudə vaxt müəssisələri, incəsənət) üçün kadrların hazırlanması;

- yerli və dövlət orqanları səviyyəsində inzibətçi və rəhbər kadrların hazırlanması;

- idarəçilik və dövlət qulluğu təməyüllü məktəblərdə mədəni iş inzibətçiliyi ixtisasının tədrisi;

- humanitar təməyüllü universitetlərdə 1-2 illik ixtisas artırma kurslarının təşkili. Bu kurslara bitirənlər magistr dərəcəsinə layiq görülür.

Avropada ixtisasartırma və yeni ixtisasa yiyələnmə kimi iki tədris növü geniş yayılıb. Məsələn, mədəniyyət müəssisələri üçün inzibətçi, məsul işçi, rəhbər hazırlayan Paris ticarəti məktəbinin məzunları müvafiq proqram üzrə uyğun biliklərə yiyələnin, eyni zamanda əməli təcrübə bacarığı əldə edirlər.

1985-ci ildən başlayaraq Paris Ticarət Sənaye Palatası nəzdində fəaliyyət göstərən Menecerlər məktəbi III kursdan başlayaraq tələbələrini mədəniyyət və kommunikasiya sahəsi menecementi üzrə ixtisaslaşdırır, habelə mədəniyyət sahəsinə rəhbərlik edən kadrlar üçün qısamüddətli ixtisasartırma kursu təşkil edir. Mədəniyyət menecerləri ali məktəbi, Milli audiovizual institutu, Milli idarəetmə məktəbi mədəniyyət işinin təşkili və asudə vaxt fəaliyyəti üçün təhsil sahəsinə zəngin təcrübəyə malikdir.

Almaniya Federativ Respub-

likasının ali məktəblərində mədəni asudə vaxt fəaliyyəti üzrə ixtisaslaşmış proqram kurslar tədris olunur. Hamburq musiqi tərbiyəsi və tətbiqi ali məktəbində mədəniyyət sahəsi menecementi kursları peşəkar müxtəssislər hazırlayır. Almaniya birləşdikdən sonra ölkənin bütün şəhərlərində uşaqların asudə vaxtın təşkili ixtisası üzrə asudə vaxt müəllimləri hazırlanır.

İsveçdə mədəniyyət sahəsi müxtəssislərinin hazırlığı "mədəni kommunikasiya" müddəasına daşınır. Bu incəsənət eserlərinin geniş kütlələrə yaxınlaşması, insanların sənət eserləri yaradıcılığında fəal iştirakı ön plana çəkilir. Müxtəlif mədəni tədbirlərin keçirilməsi, geniş əhali kütlələrinin marağını müəyyən sənət növlərinə yönəldilməsi, dövlət, ictimai təşkilat və özəl fondlar tərəfindən ayrılan maliyyə yardımlarından səmərəli istifadə mədəniyyət və asudə vaxt fəaliyyəti müxtəssisinin başlıca vəzifəsidir.

Kadrların hazırlığı inzibati-təşkilati və fəaliyyət pedaqogikası kimi iki başlıca istiqamətdə həyata keçirilir. Məsələn, kino, televiziya, radio və teatr prodüserləri hazırlayan məktəb ilk növbədə bədii, iqtisadi, texniki ehtiyatların əlaqələndirilməsinə, teatr inzibətçiliyi, mədəni tədbirlərin planlaşdırılmasına, marketinqi, reklamlı və s. istiqamətlərə diqqət yetirir. Milli ali məktəblərdə estetik, musiqi, teatr sənəti, incəsənət proqramlarına böyük yer ayrılır, mədəniyyət psixologiyası, sosiologiyası, pedaqogikası, mədəni tədbirlərin təşkili üzrə nəzəri və tətbiqi biliklər verilir. Təhsilə başa vuran müxtəssislər - mədəni rekreasiya tədbirləri təşkilatçılar, ritmik və rəqs müəllimləri, xor, musiqi, bədii, təsviri sənət, teatr sənəti dərəcələri rəhbərləri vəzifələrində çalışırlar.

Mədəni asudə vaxt fəaliyyəti və turizm xidməti sahəsi müxtəssisləri

insanlar arasında ünsiyyət, o cümlədən beynəlxalq ünsiyyət prosesinin iştirakçıları kimi sosiologiya, psixologiya, pedaqogika elmləri, müxtəlif millətlərin milli xüsusiyyətləri və mentaliteti haqqında zəruri biliklərə malik olmalıdırlar. Müxtəlif millətlərdən olan insanların maraqları üstünlük düşəndə əməkdaşlıq şəraitində milli xüsusiyyətlər arasında fərqlər o qədər də nəzərə çarpmır. Lakin münaqişə, mübahisə baş verdikdə, belə fərqlər mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Çoxəsrlik tarixi dövr ərzində müəyyən insanlar birliyi daxilində belə verən ünsiyyət prosesində formalaşmış, əldə edilmiş birgə xüsusiyyətlər milli xüsusiyyət kimi başa düşülür. Bu, xalqın ətəf dünyaya münasibəti forması, təşəkkül tapmış davranış və əxlaq qaydalarıdır. Milli xüsusiyyət etnik birliyin sabit tarixi mədəni mühitdə, iş və ünsiyyət üslubunda kök salmış ictimai enerji zənginliyidir. Mental durum insanın dünyaya haqqında, habelə onun dünyada öz yeri haqqında təsəvvürlərinin əsasını təşkil edən təsvirlər sistemidir. Mentalitet bu və ya digər tarixi dövrdə etnik birliyə xas olan özünəməxsus dünyagörüşünü müəyyən edir.

Mentalitet fərdi və ya ictimai qrupu müəyyən surətdə düşünməyə, hərəkət etməyə, duymağa və dünyanı qavramağa sövq edən kollektiv şüurun təhtəşür səviyyəsidir. Müxtəlif xalqların mentalitetləri ictimai vəhdət münasibəti və ictimai qurum dəyərləndirilməsinə, hüquq və adət haqqında təsəvvürlərinə, əməy, mülkiyyətə, var-dövlətə, yoxsulluğa münasibətinə, Kainatda insanın tutduğu yeri təyin etməsinə, zaman və məkanı təfsir etməsinə, təbiətə münasibətinə, gerçək və xəyali aləmə münasibətinə görə fərqlənir. Mədəni asudə vaxt fəaliyyəti və turizm xidməti sahəsinin əməkdaşları müxtəlif millətlərdən olan insanlara mü-

nasibətlərində onların milli xüsusiyyətlərinə bələd olmalıdırlar. Mədəni asudə vaxt fəaliyyət problemləri; antik Yunan və Qədim Şərqi filosoflarından müvəbbir insan və onun tarixdə mövqeyi zaman-zaman bütün dahi müfəkkirləri və filosofları- Arisotel, Platon, Sokrat, Epikur, Kant, Feyerbax, Hegel, İbn-Sina, Böhmenyar, Xaqani, Nizami, Tusi, Nəsimi, Xətai və b. düşündürmüş və problemin əməli həlli yollarını axtarmağa sövq etmişdir. Bu gün mədəni asudə vaxtın təşkili isə təkcə elmi problem, hətta dəyərlik ki, milli və dünyəvi bir problemdir. Belə bir məşhur fikir var: "Sağlam bədəndə sağlaml ruh olar". Zəngin mədəniyyətətimizə çox fəxr etsək də keçmişimizə layiq gələcək, mədəni cəmiyyət yaratmaq biz ziyalıların tarixi vəzifəsidir. Onu da deyək ki, xarici ölkələrin və o cümlədən İngiltərə və Fransanın mədəni asudə vaxt müəssisələrində fəaliyyəti dövrün müasir elmi ədəbiyyatlarında çox az işqəndirilmişdir. Bunun vacibliyi isə bizim hər birimiz üçün bu gün aydın görünməkdədir.

Bu gün Azərbaycanda yüksəlişdə olan iqtisadi inkişaf ölkə həyatının digər sahələrinə də güclü təsirinə göstərir. Mədəni həyatda, incəsənətdə canlanma duyulur. Ölkə vətəndaşlarının maddi rifahı gündən-günə yaxşılaşmağa doğru gedir, insanlar sabaha daha inanla baxırlar. Neft sənayesinin dirçəlməsi, neftin xammal şəklində satışından bütçəyə daxil olan gəlirlər, qeyri-neft sahələrində iqtisadi göstəricilərin yüksəlişi, yüz minlərlə yeni iş yerlərinin açılması hər bir ailenin bütçəsinə müsbət təsirinə göstərir. İnsanların elmə, təhsilə, mədəniyyətə, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarına olan marağı gündən-gündən güclənməkdə davam edir. Eyni zamanda aydındır ki, bazar iqtisadiyyatı şəraitində insanın gərgin əmək sərf etməyi, bütün bilik və bacarıqlarını tələb edir. Şübhəsiz, gərgin iş günü, iş həftəsindən sonra insanın rekreasiyaya güclü ehtiyacı olur. Bu zaman insanın mənəvi qıdımı mədəniyyətdə tapır, onun asudə vaxtının, istirahətinin maraqlı keçməsi, istehsalatda sərf etdiyi qiymətlərinin bərpası xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Maddi rifahın yaxşılaşması ailə bütçəsində asudə vaxt fəaliyyətinə müəyyən məbləğ ayırmağa imkan yaradır.

Bu gün Azərbaycanda turizm, o cümlədən beynəlxalq turizm sahəsi diqqət mərkəzindədir. Turizm insan kütləsini özində birləşdirən bir sahə olduğu üçün burada insanların mədəni ünsiyyətinin və onların maarifləndirilməsinin də böyük ictimai-siyasi və kulturoloji əhəmiyyəti vardır. Turizm təkcə insanların səyahətlərinin təşkili, onların mənəvi həzzinə xidmət emir, eyni zamanda turizm insanların müxtəlif bilgiləri maarifləndirmək, onların dünyagörüşlərini inkişaf etdirmək funksiyalarını yerinə yetirir. Bu gün turizmin təşkili prosesini kulturoloji proseslərdən ayrı təsəvvür etmək düzgün deyildir. Turizmin təşkili əslində hər bir fərdin asudə vaxtının mədəni təşkili forması kimi nəzərə çarpar. İnsanlar yalnız öz-özünə asudə vaxtlarında turist səfərlərinə çıxır, bu və ya digər formada istirahət və əyləncənin əsas iştirakçıları olurlar. Tətbiqi kulturologiya elmi turizm kulturologiyasının böyük bir sahəsi və asudə vaxt şəraitində sosial-mədəni fəaliyyətin bir növü kimi yanaşılır. Onun da tətbiqi əhəmiyyəti birbaşa olaraq aşağıdakılardan asılıdır:

- turist-ekskursiya işinin istiqaməti və nəzəri-ideoloji səviyyəsi müasir tələblərə nə dərəcədə cavab verir?

- səyahət və ekskursiyalar zamanı kütlələrin sosial-mədəni fəaliyyətinin təşkilində istifadə olunan formalar hansı pedaqoji yanaşma və metodlarla təmin olunur?

- bu fəaliyyət nəticəsində insanların əldə etdikləri yeni bilik və bacarıqlar gələcəkdə onlara lazım ola bilərmi?

- səyahət və ekskursiyalar zamanı şəxsiyyətin sosial özünüdərk etmə, kollektivlik hissinin möhkəmlənməsi, ictimai fəallığın artması, istedadların üzə çıxarılması müasir tələblərə cavab veririmi?

Turizmin təşkili asudə vaxtın səmərəli keçirilməsi prinsipinə əsaslanır. Belə ki, asudə vaxt ərzində turistlər tarix və mədəniyyət abidələri ilə, təbiətə tanış olmaqla yanaşı, bir sıra mədəni-kültürlü tədbirlərdə iştirakçılarına çevrilirlər. Bu fəaliyyət prosesində hər bir turistin fərdi qabiliyyət və bacarıqlarında istifadə edilərək üçün burada insanların mədəni ünsiyyətinin və onların maarifləndirilməsinin də böyük ictimai-siyasi və kulturoloji əhəmiyyəti vardır. Turizm təkcə insanların səyahətlərinin təşkili, onların mənəvi həzzinə xidmət emir, eyni zamanda turizm insanların müxtəlif bilgiləri maarifləndirmək, onların dünyagörüşlərini inkişaf etdirmək funksiyalarını yerinə yetirir. Bu gün turizmin təşkili prosesini kulturoloji proseslərdən ayrı təsəvvür etmək düzgün deyildir. Turizmin təşkili əslində hər bir fərdin asudə vaxtının mədəni təşkili forması kimi nəzərə çarpar. İnsanlar yalnız öz-özünə asudə vaxtlarında turist səfərlərinə çıxır, bu və ya digər formada istirahət və əyləncənin əsas iştirakçıları olurlar. Tətbiqi kulturologiya elmi turizm kulturologiyasının böyük bir sahəsi və asudə vaxt şəraitində sosial-mədəni fəaliyyətin bir növü kimi yanaşılır. Onun da tətbiqi əhəmiyyəti birbaşa olaraq aşağıdakılardan asılıdır:

- səyahət və ekskursiyalar zamanı kütlələrin sosial-mədəni fəaliyyətinin təşkilində istifadə olunan formalar hansı pedaqoji yanaşma və metodlarla təmin olunur?

- bu fəaliyyət nəticəsində insanların əldə etdikləri yeni bilik və bacarıqlar gələcəkdə onlara lazım ola bilərmi?

sının alınmasında da mədəni-siyasi zəmin yaradır.

Azərbaycanın turizm profili ölkəyə çevrilməsi və dünya arenasında öz sözünü deməsi üçün böyük potensialı vardır. Zəngin təbii sərvətləri, qədim tarixi və memarlıq abidələri, özünəməxsus mentaliteti, əlverişli ictimai-coğrafi mövqeyi, Xəzərin sahil zonaları turizmin inkişafında xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu halda bizi belə bir sual düşündürə bilər: Bu qədr təbii sərvətləri olan ölkəni inkişaf etmiş turist ölkəsinə çevirmək üçün nə çatır?

İlk öncə, Azərbaycanın bu sahədə düzgün siyasəti, strategiyası olmalıdır. Məlumdur ki, turizm milli maraqların və iqtisadi inkişafın əsas istiqamətlərindən biridir. Hər bir Azərbaycan vətəndaşı bu gün tam əmin olmalıdır ki, turizm insanın sosial-iqtisadi problemlərini həll etməyə qadirdir. Turizm həmçinin cəmiyyətdə gedən polyarizasiya-qütbləşmə və təbəqələşmə prosesinin də qarşısını alır. Bu sahə milli gəlirin cəmiyyət arasında bərabər bölünməsinə də müəyyən şərait yaradır.

Aydın məsələdir ki, turizm iqtisadiyyatla qarşılıqlı əlaqədədir. İlk növbədə, turizmin infrastrukturunu formalaşdırmaq lazımdır. Bu iqtisadiyyatın başqa sahələrinin də inkişaf etməsi üçün zəmin yaradır. Dövlətin turizmin idarə edilməsində gütdürdüyü istiqamət turizmin bazar münasibətləri şəraitində özü-özünü maliyyələşdirməsi üçün imkan yaradır. Bunu reallaşdırmaq üçün dövlət özünün müxtəlif dövlət və yerli icra hakimiyyəti orqanlarının turizmin işinə qanşmadan turoperatorların - turist məhsulunu hazırlayanların sayının artmasına şərait yaradır. Turoperator və turagentliklərin hüquqları qanunla qorunur. Azərbaycan hökuməti ölkədə turizmin inkişaf etdirmək üçün xüsusi layihələr işləyib hazırlayır. Təbii ki, müəssisələr və düzgün turizm siyasətinin formalaşması və bunun uğurlu

sürətdə həyata keçirilməsi heç də asan məsələ deyil. Çünki bu məsələdə ölkənin yalnız turizm resurslarının və potensial imkanlarının olması hər şeyi həll etmir. Kifayət qədər turizm resurslarına malik olan ölkəmizin beynəlxalq aləmdə turizm regionu kimi tanınması üçün isə turizm sahəsində dövlət siyasəti beynəlxalq standartlara uyğunlaşmalıdır. Bu sektorun inkişafı üçün siyasi, iqtisadi və sosial-mədəni imkanların yalnız son illərdə yarandığını nəzərə alsaq, gələcəkdə Azərbaycanda turizmin perspektivlərinə nikbin baxmaq olar.

Milli turist siyasətinin əsas mahiyyəti ölkədə turist bazarının formalaşmasıdır. Bazara çıxarılan məhsul orijinal və rəqabətli olmalıdır. Məhmanxana və nəqliyyat qiymətləri turistlərin maliyyə imkanlarına və zövqünə uyğun gələn turist məhsulunun qiymətinin bir hissəsidir.

Burada turist məhsulunu yaratmaq arzusu və təşəbbüsü regionalarda emələ gəlir. Riskə gedərək təşəbbüs göstərən şəxslər öz sərmayəsini sərf edərək turist müəssisəsi açır, alıcıların imkanını nəzərə alaraq turist məhsulu yaradır, onu münasib qiymətlərlə satır, gəlir götürür və gütdürdüyü gəlirin bir hissəsini yenidən öz biznesinin genişləndirilməsinə sərf edir. Lakin qoyulan sərmayə turizm infrastrukturunu sürətlə inkişaf etdirmək üçün çox azdır. Beynəlxalq Bank və başqa təşkilatlar Azərbaycanda yolların və körpülərin salınmasına, tarixi mədəniyyət abidələrinin bərpasına maliyyə yardımı göstərir.

Ölkəmizin turizm sektorunda müşahidə edilən dəyişikliklər qısa bir zaman müddətində öz təsirini turizm sahəsinə də göstərmişdir. Bu sahədəki təhsil qurumlarının sayı getdikcə artmaqdadır. Artıq bu gün ali təhsil müəssisələrində turizm ixtisasları üzrə peşəkar kadr hazırlığı işinə ciddi fikir verilir. Bu sahədə Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti və Azərbaycan Turizm

İnstitutunun rolunu xüsusi qeyd etmək olar. Ölkəmizdə turizmin inkişaf etməsi üçün ixtisaslı kadrların hazırlanmasında ADMİU-nun Kulturologiya fakültəsinin Təbiiqi Kulturologiya kafedrasının elmi və pedaqoji nailiyyətləri böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bu istiqamətdə Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin xidmətlərini də xüsusi qeyd etmək lazımdır.

Turizm asudə vaxtda daha mənalı keçməsi üçün əhəmiyyətli olmaqla yanaşı, həm də ölkənin milli gəlirinin artmasına mühüm təsir göstərən əlverişli bir sahədir. Bildiyimiz kimi, dövlətlərarası işgüzar münasibətlərin formalaşmasında, millətlər və xalqların bir-birinə yaxınlaşmasında turizm işinin təşkilatı çox böyük siyasi əhəmiyyət kəsb edir. Turizm həm dövlət siyasətində, həm də onun iqtisadi potensialının artmasında mühüm yer tutur. Azərbaycanın turizm üçün əlverişli coğrafi şəraiti, müxtəlif iqlim qurşaqlarının, zəngin heyvanat aləminin, dənizinin və dənizsahili qanluqların, qədim mədəni-tarixi irsin, milli ənənələrin, zəngin milli mətbəxin olması diqqət cəlb edən amillərdir.

"Böyük İpək Yolu"nun Azərbaycan ərazisindən keçməsi ölkəmizin dünyaya inteqrasiya olunmasına təkan verir. Çindən gələn Azərbaycan ərazisindən keçən "Böyük İpək Yolu"nun (e.İI əsrdə kəşf olunub) yenidən bərpası başqa ölkələrin də beynəlxalq turizm bazasında iştirak etməsinə əlverişli şərait yaradır.

Respublikanın təhsil ocaqlarında mədəniyyət və turizm xidmət sahələri üçün mütəxəssislərin hazırlanması da əhəmiyyətli vəzifədir. Bu işdə inkişaf etmiş ölkələrin zəngin təcrübəsindən istifadə etmək zəruridir.

● İlgar HÜSEYNOV,
Kulturologiya elmləri doktoru,
● Nigar ƏFƏNDİYEVA,
Kulturologiya elmləri doktoru